

درس هفدهم

زمینه های پیوند

خانواده مقدس ترین بنای اجتماعی نزد خداست. این بنا با پیوند زن و مرد به وجود می آید و با آمدن فرزندان کامل می شود. با تولد فرزندان، زن و مرد، مادر و پدر بودن را تجربه می کنند و فرزندان را در دامن خود می پروراندند. در این درس می خواهیم درباره این نهاد مقدس صحبت کنیم تا بدانیم:

زمینه های جذب زن و مرد به یکدیگر برای تشکیل خانواده کدام اند؟
اهداف تشکیل خانواده چیست؟

حسین عیسی پور
منطقه سردشت درآغول

۲. آیا کلمات «انس، انسان، بنی آدم و ناس» در قرآن کریم برای جنس خاصی است چرا؟

۳. زنان و مردان چگونه می توانند به هدف مشترک خود یعنی قرب الهی و بهشت جاوید برسند؟

پاسخ: با بهره گیری از استعدادها و ویژگی های فطری یکسان می توانند به این هدف برسند.

تدبر در قرآن

۱- وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً

اشاره به انس با همسر که از اهداف تشکیل خانواده است.

وَ رَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ^۱

وازنشانه های خدا آن است که همسرانی از [نوع] خودتان برای شما آفرید تا با آنها آرامش یابید و میان شما «دوستی» و «رحمت» قرار داد. همانا در این مورد، نشانه هایی است برای کسانی که تفکر می کنند.

یکسانی منزلت انسانی زن و مرد

۲- وَ اللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَ حَفَدَةً

فایده ازدواج رشد و پرورش فرزندان و تداوم نسل

وَ رَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَقْبَالَ بَاطِلٍ يُؤْمِنُونَ وَ بِنِعْمَةِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ^۲

و خداوند برای شما همسرانی از [نوع] خودتان قرار داد و از همسرانتان برای شما فرزندان و نوادگانی نهاد و از پاکیزه ها به شما رزق و روزی داد. حال، آیا آنان به باطل ایمان می آورند و به نعمت الهی کفران می ورزند؟

در این آیات تفکر کنید و به سؤالات پاسخ دهید.

۱- هدف از تشکیل خانواده چیست؟ بر خورداری از آسایش و آرامش

۲- نوع نگاه اسلام به زن و مرد چگونه است؟ از یک جنس خلق شده اند بنابراین هیچکدام بر دیگری برتری ندارد

۳- خداوند چه چیزهایی را به عنوان آیات و نشانه های خود معرفی کرده است؟

آفرینش همسرانی از نوع خود انسان که با آن به آرامش برسند و قرار دادن دوستی و محبت میان همسران

.....
.....
.....

شخصیت انسانی زن و مرد

۲ (کلمات «انس»، «انسان»، «بنی آدم» و «ناس» در قرآن کریم اختصاص به جنس خاصی ندارد و هر

آیه ای که با این کلمات همراه باشد، به زن و مرد، هر دو مربوط می شود؛ زیرا حقیقت انسان را روح

وی تشکیل می دهد و روح انسان نه مذکر است و نه مؤنث، زنان و مردان به عنوان افراد نوع بشر،

ویژگی های فطری یکسان و هدف مشترکی دارند که با بهره گرفتن از آن ویژگی های فطری می توانند به

آن هدف مشترک، یعنی قرب الهی و بهشت جاوید برسند.

۱- سوره روم، آیه ۲۱.

۲- سوره نحل، آیه ۷۲.

۴. خداوند زن و مرد را زوج یکدیگر آفریده است این به چه معناست؟

۵. زنان و مردان در چه ویژگی هایی با هم مشترک و در چه ویژگی هایی با هم تفاوت دارند؟

۶. تفاوت های زن و مرد به گونه ایست که هر دو نیازمند هم باشند بدون اینکه یکی بر دیگری برتری داشته باشد. ص غ

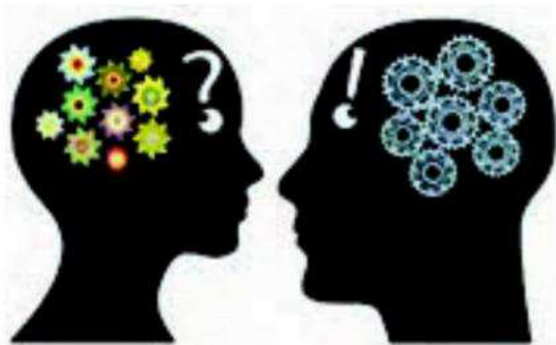
۷. برتری هر کس نزد خداوند به چه چیزی بستگی دارد؟ پاسخ: تقوای او

نقش های مکمل

۴ (خداوند، زن و مرد را به گونه ای آفریده که زوج یکدیگر باشند؛ یعنی در کنار هم قرار گیرند و یکدیگر را کامل کنند) زن و مرد اگرچه از نظر ویژگی های انسانی با هم مشترک هستند و خداوند برای هر دو هدف واحدی معین کرده است، اما از جهت «زن بودن» و «مرد بودن»، یعنی از نظر خصوصیات جسمی با هم متفاوت اند. این تفاوت ها به گونه ای است که هر دو را به هم نیازمند کرده است، بدون اینکه یکی بر دیگری برتری داشته باشد؛ زیرا برتری هرکس نزد خداوند به تقواست که باید آن را در وجود خود پرورش دهد.^۲

تفاوت های میان زن و مرد به جهت وظایف مختلفی است که خالق حکیم بر عهده هر یک از زن و شوهر نهاده است تا هر کدام از آنها بتوانند در زندگی مشترک و خانوادگی نقش های خاصی را بر عهده بگیرند و یک خانواده متعادل را پدید آورند. به طور مثال، توانمندی عاطفی بالای زنان و قدرت جسمی بیشتر مردان برای آن است که زن با محبت مادری، فرزندان را رشد دهد و مرد با کار کردن نان آور خانواده باشد.

۹ (مهم ترین عامل پایداری خانواده، درک درست از زوجیت و مکمل هم بودن زن و مرد و عمل به این درک است) اگر همسران از این موضوع غافل باشند، به سرعت در محیط خانه از هم بیگانه می شوند و با پیش آمدن کوچک ترین تنش از هم جدا می شوند. اما اگر درک متقابل از نیازهای متفاوت یکدیگر داشته باشند، با آرامش در کنار یکدیگر زندگی می کنند و به تعبیر قرآن کریم، لباس یکدیگر می شوند و کاستی ها و نقص های یکدیگر را می پوشانند.^{۱۰}

از این رو، هر جوانی باید قبل از ازدواج، با (آموزش نزد معلمان و مربیان مورد اعتماد و مطالعه کتاب های مناسب) به درک درستی از ازدواج و زندگی خانوادگی برسد، تا بتواند یک خانواده موفق را تشکیل دهد. پس آموزش قبل از ازدواج، یکی از کلیدهای موفقیت در زندگی خانوادگی است.

۸. تفاوت های میان زن و مرد ناشی از چیست؟

پاسخ: ناشی از وظایف متفاوتی که زن و مرد بر عهده دارند تا خانواده متعادل به وجود آید. برای مثال زنان قدرت عاطفی بالایی برای استحکام خانواده دارند و مردان قدرت جسمی بالایی برای بدست آوردن روزی خانواده دارند.

۹. مهمترین عامل پایداری خانواده ها کدام است؟

۲۱۱

۱۰. منظور قرآن کریم از تعبیر "زن و شوهر لباس یکدیگراند" را بنویسید؟

۱۱. یکی از کلیدهای موفقیت در زندگی آموزش قبل از ازدواج است نمونه هایی از راه های این آموزش را ذکر کنید؟

۱۲. مرحله ی مسئولیت پذیری در زندگی انسان از چه زمانی شروع می شود؟ پاسخ: از سن بلوغ و دوره ی جوانی

۱۳. مهمترین برنامه ها در جهت تشکیل خانواده کدامند؟

۳- خانواده متعادل و نمونه اسلامی: این گونه خانواده ها می کوشند راهنمایی های اسلام را از سنت های غلط جامعه جدا کنند و با کنار گذاشتن سنت های غلط، زندگی خانوادگی را با معیارهای اسلامی بنا کنند و در انتخاب همسر یا تربیت فرزند از آن معیارها کمک بگیرند و تا آنجا از سنت های جامعه استفاده کنند که مخالف اسلام نباشد. این قشر از جامعه، به دلیل یک حرکت عالمانه که همراه با مطالعه و فکر و اندیشه است، معمولاً خانواده های موفق تری دارند و آرامش خانوادگی آنان، خیلی بیشتر از خانواده های دسته دوم است و جدایی و طلاق، کمتر در این خانواده ها اتفاق می افتد.

آمادگی برای ازدواج

انسان، با رسیدن به سن بلوغ و دوره جوانی وارد مرحله مسئولیت پذیری می شود و این شایستگی را به دست می آورد که مخاطب خداوند قرار گیرد و از هم اکنون برای سعادت خود و خانواده ای که در آینده نزدیک تشکیل خواهد داد، برنامه ریزی نماید. مهم ترین این برنامه ها در مورد تشکیل خانواده عبارت اند از:

۱۳ (۱) - تقویت عفاف و پاکدامنی در خود از آغاز بلوغ؛

۲- مشخص کردن هدف های خود از تشکیل خانواده؛

۳- شناخت معیارها و شاخص های همسر مناسب؛

۴- شناخت ویژگی های روحی زن و مرد.

در این درس به تبیین برخی از این موارد می پردازیم (۱۳)

حسین عیسی پور
منطقه ۳ (دشت) دوفول

تقویت عفاف و پاکدامنی

دوره بلوغ تا ازدواج یکی از حساس ترین و ارزشمندترین دوره های عمر انسان است؛ دوره گذر از کودکی و ورود به بزرگسالی و پذیرش مسئولیت های زندگی است. (۱۴) اگر نوجوان و جوان، این دوره را با پاکی و پاکدامنی بگذرانند و در حالی به زندگی مشترک با همسرش وارد شود که آلوده به گناه و فحشا نشده باشد، راه رسیدن به بهشت را برای خود و فرزندانش بسیار هموار کرده است (۱۴)

۱۵ (قرآن کریم از دختران و پسران می خواهد که قبل از ازدواج حتماً عفاف پیشه کنند تا خداوند به بهترین صورت، زندگی آنان را سامان دهد. ۱ همچنین می خواهد که به هیچ وجه در پی رابطه غیر شرعی، چه پنهان و چه آشکار، با جنس مخالف نباشند^۲، که زبان آن تا قیامت دامنگیر آنان خواهد شد و در نسل های آنان تأثیر بدی خواهد گذاشت) (۱۵)

۱۴. اهمیت عفاف و پاکدامنی در دوره ی نوجوانی و جوانی را توضیح دهید؟

۱۵. قرآن کریم به دختران و پسران برای دوران قبل از ازدواج چه توصیه هایی می کند؟

۱۶. چرا در دوره نوجوانی و جوانی دختر و پسر باید تلاش کنند پاکدامنی خود را حفظ کنند؟

۱۷. برای پیشگیری از گرفتاری به بیماری فساد و گناه باید چکار کنیم؟

۱۶) هر جوانی به طور فطری و طبیعی خواستار ازدواج با کسی است که قبل از ازدواج پاکدامنی خود را حفظ کرده و رابطه غیر شرعی با جنس مخالف نداشته است. کسی که چنین خواسته‌ای دارد، باید خودش نیز این‌گونه باشد. همچنین، هر کس که خواستار آن است تا دیگران به اعضای خانواده او نظر سوء نداشته باشند، خودش هم باید چنین باشد. **نظام هستی بر عدالت استوار است**،^{۱۶} عمل هر کس، عکس‌العملی دارد که قسمتی از آن در این جهان ظاهر می‌شود و تمام آن در آخرت.

۱۷) در این مسیر، پیشگیری، بهتر از درمان است. برای پیشگیری از گرفتاری به بیماری فساد و گناه باید کاری کنیم که در آستانه انجام گناه قرار نگیریم. در عصری که گسترش دهندگان فساد و فحشا از آخرین دستاوردهای علمی برای رسیدن به مقاصد شوم خود بهره می‌برند، باید با زیرکی، شجاعت روحی و توکل بر خداوند، راه‌های نزدیکی به گناه را ببندیم و بینی شیطان را بر خاک بمالیم.

بیشتر بدانیم

اقدامات زیر برای حفظ عفاف و پاکدامنی بسیار مؤثر است:

- ۱- کنترل نگاه و استقامت در برابر تحریک دیگران برای دیدن یک فیلم یا یک پیام نامناسب، یا حضور در مجالس گناه‌آلود و توانایی «نه» گفتن به آنها؛
- ۲- انتخاب دوست دیندار و نمازخوان و معاشرت نکردن با افراد بی‌بندوبار؛
- ۳- استفاده از لباس مناسب با شأن و منزلت انسان مسلمان؛
- ۴- انجام درست و به موقع نماز، به خصوص به صورت جماعت و با حضور در مسجد و شرکت در جلسات مذهبی، مانند مجالس دعای کمیل و دعای ندبه، اعیاد و عزاداری‌ها و سخنرانی‌های پر محتوا؛
- ۵- مشغول بودن به کارهای ضروری، مانند درس خواندن، انجام کارهای منزل، پرداختن به کارهای فنی و هنری، همکاری در بسیج، کانون‌های فرهنگی و بنیادهای خیریه؛
- ۶- رعایت جنبه‌های حلال و حرام در ارتباط با جنس مخالف
- ۷- خواندن داستان‌هایی درباره سیره و رفتار پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، حضرت فاطمه و امامان بزرگوار علیهم السلام و کسانی که پیرو آنان بوده‌اند، همچون شهدای دفاع مقدس؛
- ۸- توجه به نصیحت‌ها و خیرخواهی‌های پدر و مادر؛

۱- «بِالْعَدْلِ قَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ»؛ عوالی اللثالی، شیخ محمد بن علی بن ابراهیم آحسانی، ج ۴، ص ۱۰۳.

۱۸. در متون دینی چه اهدافی برای تشکیل خانواده گفته شده است آن ها را نام ببرید؟

پاسخ: اول: پاسخ به نیاز جنسی ، دوم: انس با همسر ، سوم: رشد و پرورش فرزندان ، چهارم: رشد اخلاقی و معنوی

۱۹. « ابتدایی ترین زمینه ازدواج » ، و « اولین کشش میان زن و مرد برای تشکیل خانواده » چه چیزی است؟ آغاز آن

از چه زمانی است؟ پاسخ: پاسخ به نیاز جنسی - از دوران بلوغ
توجه به اهداف ازدواج

شایسته است که به تدریج درباره هدف خود از ازدواج فکر کنیم و هوشمندانه وارد این مرحله از زندگی شویم. البته برای تشکیل خانواده در متون دینی اهدافی ذکر شده است که بعضی از آنها را در اینجا ذکر می کنیم. خوب است که ما نیز در بحث ازدواج همین هدف ها را در نظر بگیریم.

اول. پاسخ به نیاز جنسی: ابتدایی ترین زمینه ازدواج، نیاز جنسی مرد و زن به یکدیگر است. این نیاز که احساس آن از دوران بلوغ آغاز می شود، اولین کشش و جاذبه را میان زن و مرد ایجاد می کند و آنان را به سوی تشکیل خانواده می کشاند. بر اثر ازدواج و پاسخ صحیح به این نیاز، هر کدام از مرد و زن به یک آرامش روانی می رسند.

دوم. انس با همسر: هر یک از زن و مرد، علاوه بر نیاز جنسی، نیازمند به زندگی با دیگری هستند و این نیاز نیز پس از بلوغ آشکار می شود. این نیاز به گونه ای است که (اگر فردی از راه های نامشروع نیاز جنسی خود را برطرف کند، اما بدون همسر زندگی کند، باز هم یک بی قراری و ناآرامی او را آزار می دهد که فقط با بودن در کنار همسر برطرف می شود). ۲۰

برخی از ازدواج های ناموفق هم، ریشه در همین موضوع دارند که زن یا مرد به این نیاز همسر خود توجهی ندارد و رفتاری آرامش بخش از خود نشان نمی دهد. تجربه های روان شناختی گویای آن است که توانایی زن نسبت به مرد در ایجاد آرامش بیشتر است و مبدأ آرامش در خانواده، اوست.

تدبر در قرآن

با توجه به آیات صفحه ۲۰۹، پاسخ دهید:

برای اینکه آرامش ناشی از انس و هم صحبتی میان همسران پدید آید، قرآن کریم از آنان می خواهد که دو ویژگی در میان آنها تقویت شود. آن دو ویژگی کدام اند؟

..... و .....

سوم. رشد و پرورش فرزندان: خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و هیچ نهادی

نمی تواند جایگزین آن شود. فرزند، ثمره پیوند زن و مرد و تحکیم بخش وحدت روحی آنهاست. آنان

۲۰. انس با همسر که از اهداف تشکیل خانواده است را توضیح دهید؟

۲۱۵

۲۱. مبداء آرامش در خانواده ..... است. پاسخ: زن

۲۲. براساس تجربه های روان شناختی زن نسبت به مرد در ایجاد آرامش ، توانایی بیشتری دارد. ص غ

۲۳. پس از تولد فرزند تمام فعالیت های والدین باید چگونه تنظیم شوند؟

۲۴. رشد اخلاقی و معنوی که از اهداف تشکیل خانواده است را توضیح دهید؟

۲۵. نکته: تربیت صحیح و رشد فضایل اخلاقی کودکان در محیط ← خانواده

دوام وجود خود را در فرزند می بینند و از رشد و بالندگی او لذت می برند. کدام افتخار بالاتر از آنکه خداوند تربیت و پرورش چند تن از بندگان خود را به پدر و مادر سپرده است و احترام و اطاعت از والدین را هم ردیف طاعت و عبودیت خدا قرار داده است.

البته مسئولیتی که با آمدن فرزندان بر دوش پدر و مادر قرار می گیرد، سنگین و غیرقابل چشم پوشی است. بنابراین^{۲۳} تمام فعالیت های بعدی پدر و مادر باید به گونه ای تنظیم شود که به رشد این نهال ها و بالندگی آنها کمک کند. هر یک از استعداد های فرزندان که به خاطر بی تدبیری پدر یا مادر سرکوب شود، در پیشگاه خداوند مجازاتی به همراه دارد.

چهارم. رشد اخلاقی و معنوی^{۲۴} انسان به رشد و تکامل اخلاقی نیاز دارد و خانواده، بستر مناسب آن است. پسر و دختر جوان با تشکیل خانواده، از همان ابتدا زمینه های فساد را از خود دور می کنند، مسئولیت پذیری را تجربه می نمایند، مهر و عشق به همسر و فرزندان را در خود پرورش می دهند، با گذشت و مدارا و تحمل سختی ها و ناگواری های زندگی، به درجات معنوی بالاتری نائل می شوند^{۲۴} علاوه بر این، تربیت صحیح کودکان و رشد فضائل اخلاقی آنها در خانواده اتفاق می افتد. البته، این^{۲۶} در صورتی است که پدر و مادر با مسئولیت خود آشنا باشند و آن را به درستی انجام دهند^{۲۶}

نکته مهم

برای اینکه یک ازدواج موفق داشته باشید که هم به جدایی منجر نشود و هم آرامش و خوشبختی را به دنبال داشته باشد، لازم است که در تشکیل خانواده به هر چهار هدف توجه کنید و هدف چهارم را در مرتبه برتر قرار دهید. به طور مثال، اگر فقط هدف اول را دنبال کنید و برای سه هدف دیگر تلاش نکنید، پس از مدتی، اختلافات ظاهر می شوند و دوری روحی و روانی یا همان طلاق عاطفی زندگی را خسته کننده می کند.^{۲۸} اگر به چهار هدف توجه داشته باشید، به زودی محیطی آرامش بخش و سرشار از نشاط و لذت پدید خواهد آمد و اعضای خانواده تا آخر عمر با احساس رضایت در کنار هم زندگی خواهند کرد.^{۲۸}

۲۶. تربیت صحیح و رشد فضایل اخلاقی کودکان در محیط خانواده در چه صورتی به درستی انجام می شود؟

۲۷. در تشکیل خانواده کدام هدف را باید در مرتبه ی برتر قرار دهیم؟ پاسخ: رشد اخلاقی و معنوی

۲۸. نتیجه توجه به تمام اهداف ازدواج چه چیزی است؟

حسین عیسی پور
منطقه ۳، رشت درفول